

pole, polarizace světla atd.), nemluvě už vůbec o jiných rozsazích jejich vnímání v případě smyslu u člověka známých. Člověk se svou primární akcentací zraku, v živočišně říši spíše výjimečnou (srovnatelný či lepší zrak mají pouze primáty, kočkovité šelmy a ptáci), se jen těžko vžívá do „umveltů“ jiných bytostí, byť ze všech bytostí nejvíc umí „překládat“ mezi různými „umvelty“ a chápat je. Hlubší empatie je ovšem možná pouze do vyšších zvířat typu psů, koček či primátů, dokonale vžití se do duševního světa třeba slunečka sedmičného či dokonce malariového *Plasmodia* by bylo nejen sotva možné, ale kdyby se podařilo, vedlo by u dospělých k internaci za zdi bláznice a k vyřazení z lidské společnosti. Netopýr zalétlý do obrazové galerie (zanedbejme teď jeho zrak, stejně spíše nevýrazný) by svým echolokacním systémem dobře „slyšel“ tvar chodeb, bohatě vyřezávané rámy i nevýrazné, téměř hladké kvadratické plochy v nich. Při svém studiu lidské etologie by si marně lámal hlavu nad podivným chováním spočívajícím v procházení chodbami (nesloužícím zjevně ani k obživě, rozmnožování či jiným „povoleným“ aktivitám) a občasným zahadným „strnutím“ před útvary v rámech, řádově na sekundu až hodiny: v obdobné situaci jsme nejen při pokusu pochopit svět jiných živočišných druhů, ale i jiných lidských kultur s výrazně jiným interpretacním aparátem, který u lidí značně nahrazuje smyslové odlišnosti.

Zajímavé je rovněž sémantické pole, pokryté, například v českém jazyce a jeho nejběžnějších latinských výpůjčkách, slovy odvozenými od zvířat – jen krátkým výběrem: zhovadilost, hovadství, zvířecost, zvěřstvo, bestialita, brutálita (od *animalia bruta*, zvířata „těžká“), hovadina, volovina, kravina, teleci nápad, prasárna, zpravit něco, svinárna, svinstvo, čuňárna, konina, hynismus, ptákovina, kočičina (do trochu veselější roviny přešlo „psina“), vyslepicit něco atd. Velmi oblíbenou technickou figurou je přirovnávání nepřátelských skupin a etnik ke zvířatům, různým šelmám či mrchožroutům, krysám, škodlivému hmyzu atd. –

zdaleka ne jediným příkladem. Nepeberná je i škála zvířecích nadávek – ty nechtě si laskavý čtenář už vypíše sám. Člověk zajisté vyniká nad subhumánní živočichy nejen v dobrem, ale i ve zlém, a výraz „zvěřstvo“ pro mimořádně špatnosti je spíše výrazem naší arogance nežli přiléhavým označením pro něco, co vyžaduje i typicky lidskou vynalézavost a organizační um. Zvířecí lichotky se sice také vyskytují, ale neskonale řídkěji (v evropských jazycích se přirovnávají oblíbené osoby k holoubkům a holubičkám, ptáčkům, rybkám, včelkám atd., v Indii je obrat „býk z rodu Bháratovců“ rovněž nespornou lichotkou).

Snad budíž řečeno, že z gruntu jiná hypotetická civilizace, založená řekněme psy, krkavci či slimáky, by byla neméně kyno-, korako- či limakocentrická, nežli je ta naše antropocentrická, měla by ve věci stejně teoreticky jasno a s lidmi, byli-li by jaci, by se rozhodně „nemazala“ (Čapek ve svých povídkách o kočkách velmi trefně líčí, jak kočka vnímá lidi jako nedokonalé náběhy ke „kočkovství“, které je kvintesencí všech kvalit, podobně jako my vnímáme „subhumánní“ živočišné druhy).

Skutečně lehké náběhy k tomuto vnímání světa jsou vidět třeba u vyšších primátů, jak je líčí de Waal (1996): vůči příslušníkům vlastního druhu projevují šimpanzi či malpy v mnoha případech solidaritu, soucit a živou účast na jejich bolesti či problémech (to se nikterak neváže na pokrevní příbuzenství, jak by sociobiologie ráda viděla), ovšem ani stopy něčeho podobného nepocítují vůči své kořisti, opičkám guerézám či mláďatům nosálů, které je možno zažívat porcovat jakkoli. Lidská jedinečnost zřejmě spočívá i v tom, že jsme zřejmě jediným živočišným druhem, který se něčím podobným, byť okrajově a pozdě, vůbec obírá.

HOMMAGE À A. E. BREHM

Ve střední Evropě nebylo rozšířenější populárně-biologické